

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

державного кордону на період до 2020 року” [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів від 11 листопада 2015 р. № 1179-р – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1179-2015-%D1%80>

5. Власова О. І. Педагогічна психологія : навч. посіб. / О. І. Власова. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.

REFERENCES

1. *Analitychni materialy, hrafiky ta diahramy za period: 1991–2015 roky. Statystychnyi biuletен* [Analysis, charts and graphs for the period: 1991–2015 years. Statistical bulletin]. [Electronic resource]. Access mode : 2015 http://dpsu.gov.ua/upload/file/stat_buletен_2015_sayt.pdf [in Ukrainian].

2. Serhieienkova, O. P., Stoliarchuk, O. A., Kokhanova, O. P. & Pasieka, O. V. (2012). *Pedahohichna psykholohiia*

[Educational Psychology]. Navch. posib. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury Publ, 168 p. [in Ukrainian].

3. Sukhomlynskyi, V. O. (1976). *Problemy vykhovannia vsebichno rozvynenoi osobystosti* [Problems of education fully developed personality]. Vybr. tvory: v 5 t. Kyiv: Rad. Shk. Publ, vol. 1., 654 p. [in Ukrainian].

4. *Kontseptsiiia Derzhavnoi tsilovoi pravookhoronnoi prohramy “Oblashtuvannia ta rekonstruktsiia derzhavnogo kordonu” na period do 2020 roku* [Concept of the National Law Enforcement Program “Construction and reconstruction of state border for the period till 2020”]. [Electronic resource] Cabinet of Ministers on November 11, 2015, № 1179-r. Access mode: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1179-2015-%D1%80> [in Ukrainian].

5. Vlasova, O. I. (2005). *Pedahohichna psykholohiia: navch. posib.* [Educational Psychology: Tutorial]. Kyiv: Lybid Publ, 400 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.06.2017

УДК 364.442.6:369.06(477)

Ярослав Співак, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту
ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

У статті визначено основні проблеми реалізації соціальної політики України. Виділено особливості соціального захисту населення України. Розкрито стратегічні напрямки розвитку системи соціального захисту населення України. На основі оцінки державної системи соціального захисту населення, соціального страхування і соціальної допомоги малозабезпеченим і соціально незахищеним верствам населення, аналізу діяльності позабюджетних страхових фондів підкреслюється, що спостерігається збільшення розміру соціальних виплат, проте їх низький рівень не забезпечує життя людей на гідному рівні, має місце низька фінансова дисципліна платників внесків, рівень опрацювання чіткої системи обліку трудового стажу, умов праці.

Ключові слова: соціальна допомога, соціальна політика, соціальний захист, загальнолюдські цінності, благополуччя громадян.

Рис. 2. Літ. 5.

Ярослав Співак, кандидат педагогических наук, доцент кафедры менеджмента
ГВУЗ “Донбасский государственный педагогический университет”

ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ УКРАИНЫ

В статье определены основные проблемы реализации социальной политики Украины. Выделены особенности социальной защиты населения Украины. Раскрыты стратегические направления развития системы социальной защиты населения Украины. На основе оценки государственной системы социальной защиты населения, социального страхования и социальной помощи малообеспеченным и социально незащищенным слоям населения, анализа деятельности внебюджетных страховых фондов подчеркивается, что в результате наблюдается увеличение размера социальных выплат, однако их низкий уровень не обеспечивает жизнь людей на достойном уровне, имеет место низкая финансовая дисциплина плательщиков взносов, проработанность четкой системы учета трудового стажа, условий труда.

Ключевые слова: социальная помощь, социальная политика, социальная защита, общечеловеческие ценности, благополучие граждан.

**Jaroslav Spivak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Department of Management
State High Educational Establishment “Donbass State Pedagogical University”**

PRIORITY DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF THE SOCIAL PROTECTION OF POPULATION IN UKRAINE

The article identifies the main problems of the social policy of Ukraine. Peculiarities of social protection

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

of the population of Ukraine are singled out. Effective measures of improving the effectiveness of the system of social protection of the population of Ukraine are determined. The strategic directions of development of the system of social protection of the population of Ukraine are disclosed. Based on the assessment of the state system of social protection of the population, social insurance and social assistance to low-income and socially unprotected layers of the population, analysis of the activities of extra-budgetary insurance funds it is emphasized that as a result, there is an increase in the amount of social payments, however, their low level does not ensure people's lives at a decent level, there is a low financial discipline of contributors, elaboration of a clear system of accounting for seniority, working conditions. Modern system of social insurance is not completely insurance in its content. The population's demand for social protection is due to the effect of at least three groups of factors: socio-demographic, determining the nature of population reproduction, socio-medical-psychological, environmental and other.

The strategy for the development of the system of social protection of the population, developed in accordance with the above goals and principles, provides step by step the transfer of the system primarily to insurance principles.

Transformation of the social protection system should be aimed at the real achievement of the following main goals: ensuring the maximum effective protection of socially vulnerable segments of the population, as they do not have the capacity to independently solve social problems, and objectively need government support; ensuring universal accessibility and socially acceptable quality of basic social benefits, including health care and general education; creation for the able-bodied population of the economic conditions that allow citizens at their own expense to provide a higher level of social consumption, including comfortable housing, the best quality of services in the field of education and health, a decent standard of living in old age.

Keywords: social assistance, social policy, social protection, universal values, well-being of citizens.

Постановка проблеми. Наміри України щодо євроінтеграції потребують потужної соціально-економічної політики та реальних дій щодо її реалізації, мають бути спрямовані на досягнення європейських і загальнолюдських цінностей у житті населення. У свою чергу, під цим розуміється демократія, сильна система соціального захисту населення, досягнення соціальної справедливості й подолання соціальних протиріч і конфліктів. У той же час накопичені наукові досягнення потребують подальшого розвитку і пошуку шляхів вирішення окремих проблем соціального захисту з урахуванням сучасних реалій.

Комплексні дослідження проблем соціального захисту і соціального страхування проводяться такими українськими ученими, як Н. Борецька, М. Вінер, Е. Лібанова, О. Макарова, О. Мартякова, Б. Надточий, В. Новіков, О. Новікова, О. Палій, І. Сирота, В. Яценко та ін.

Мета статті полягає у визначенні стратегічних напрямів розвитку системи соціального захисту населення України в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Варто зазначити, засобом реалізації соціальної політики держави є система соціального захисту та соціальних гарантій. Аналіз існуючої системи соціального захисту в Україні дозволяє визначити основні її проблеми:

Діюча в Україні система соціального захисту недостатньо використовує потенціал інституту обов'язкового соціального страхування. Сучасна система соціального страхування не є за своїм змістом до кінця страховою, зберігаючи і виконуючи функції соціального забезпечення

(допомоги), оскільки розмір страхових внесків не узгоджується з рівнем соціального і професійного ризику, обсягом прав і гарантій страхувальників і застрахованих, має місце їх відчуженість від участі в управлінні фондами тощо.

В умовах сьогодення надання соціальної допомоги свідчить про її недостатню соціальну ефективність, складний і не завжди раціональний організаційний механізм. Тому при призначенні пільг, соціальних виплат і допомоги необхідний детальний і ретельний аналіз ступеня нужденності, урахування матеріального стану різних категорій громадян і реальних можливостей забезпечити свій добробут з метою надання допомоги тим, хто дійсно її потребує, тобто йдеться про посилення адресності призначення. Для забезпечення виконання допомогам захисної функції необхідно підвищити розміри більшості з них, а також реформувати існуючу систему пільг.

В результаті оцінки державної системи соціального захисту населення, соціального страхування та соціальної допомоги малоабезпеченим і соціально вразливим верствам населення, аналізу діяльності позабюджетних страхових фондів виявлено, що спостерігається збільшення розміру соціальних виплат, однак їх низький рівень не забезпечує життя людей на гідному рівні, має місце низька фінансова дисципліна платників внесків, не відпрацьованість чіткої системи врахування трудового стажу, умов праці. Відтак, сучасна система соціального страхування не є за своїм змістом до кінця страховою.

Існуюча пенсійна система втратила здатність на належному рівні виконувати свої завдання:

Рис. 1. Основні проблеми реалізації соціальної політики України

розміри пенсій дуже низькі та із соціальної точки зору є несправедливими, особливо відносно найбідніших верств населення; фінансову базу пенсійної системи послаблюють пільги щодо сплати пенсійних внесків; солідарна пенсійна система значною мірою залежить від демографічних чинників; негативно впливає на надходження внесків до Пенсійного фонду; низький рівень заробітної плати і заборгованості з її виплати.

Для підвищення результативності системи соціального захисту доцільними можуть бути наступні заходи: розширити і розвинути сфери дії соціального страхування, не зводячи його тільки до часткової компенсації втрачених основних джерел доходів у формі виплат, але й надаючи профілактичні послуги і розробляючи реабілітаційні заходи; доповнити діючу систему соціального страхування новими видами – страхування професійних і регіональних пенсій для забезпечення існуючих видів дострокових пенсій; страхування по догляду для різних категорій населення, які потребують регулярної і систематичної допомоги на дому (пенсіонерів, інвалідів); посилення адресності всіх видів соціальної підтримки через: інтеграцію програми пільг на оплату послуг ЖКГ із програмою житлових субсидій; внесення законодавчих змін до правил надання субсидій; перехід до монетизації цих субсидій; переведення всіх програм соціальної допомоги на адресну основу, за винятком допомоги при народженні дитини, інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам; урахування фактичної нужденності при наданні всіх видів

пільг (окрім пільг для осіб, які мають виняткові заслуги перед Батьківщиною); відхід від надання пільг за професійною ознакою при одночасному адекватному підвищенні рівня доходів; збереження частини соціальних пільг і допомоги як привілеїв тільки для осіб, які мають виняткові заслуги перед Батьківщиною: ветеранам ВВВ, ліквідаторам аварії на ЧАЕС, Героям України, Героям Радянського Союзу, Героям соціалістичної праці тощо за категорійним принципом; забезпечення ефективності управлінських рішень у системі надання соціальної підтримки; створення прийнятної для ефективного управління бази

даних одержувачів усіх видів соціальної підтримки, єдиного інформаційного середовища для органів Міністерства праці та соціальної політики України, Пенсійного фонду, Державної податкової адміністрації, МВС, реєстрації актів громадянського стану; упровадження системи моніторингу, оцінки та соціального аудиту програм соціальної підтримки; удосконалення інституту соціальної інспекції через розширення завдань і функцій соціальних інспекторів, а саме: соціальне супроводження інспектором неблагополучних бідних сімей; упровадження системи оцінювання ступеня задоволеності клієнтів і ступеня ефективності наданої допомоги; забезпечення зворотного зв'язку між клієнтами і органами, які надають соціальну допомогу; упровадження моніторингу осіб, які претендують на підтримку шляхом розробки інструменту оцінки клієнтів і його застосування до тих, хто обманом претендує на підтримку; посилення фінансування системи соціального захисту шляхом залучення коштів громадян і бізнесу, благодійних суспільних фондів і організацій [5, 8].

Умовою підвищення платоспроможності населення, а отже, зниження навантаження на бюджет, розвитку ринку соціальних послуг, тобто реалізації як субсидіарного, так і страхового принципу соціального захисту, є реформування заробітної плати щодо її підвищення, одним із напрямів якого є перенесення до фонду заробітної плати частини коштів, акумульованих дотепер у державному бюджеті та позабюджетних фондах, для фінансування соціальних завдань з тим, щоб надати можливість населенню безпосередньо

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

оплачувати деякі соціально значущі послуги. Сучасна система соціального захисту (як державного, так і недержавного) має формуватися на основі системи гарантій мінімально необхідних умов для підвищення соціально-економічної активності людини [1, 117].

Доцільним є доповнення системи соціального захисту, що включає: систему самопомоги, систему управління соціальними ризиками (прогнозування соціальних ризиків, регулювання соціальних ризиків – вибір і обґрунтування адекватних методів і форм утримання, профілактики, попередження, недопущення тощо), а також змінити зміст традиційних її складових – систему страхування (причому не тільки соціального страхування, а всієї системи страхування ризиків, зокрема пов'язаної з житлом, здоров'ям тощо), соціальної допомоги (соціальні виплати, допомоги, пенсії, компенсації, стипендії, соціальні пільги), соціального обслуговування та інших. Введення до складу системи соціального захисту системи управління соціальними ризиками дозволить здійснювати моніторинг ризиків і своєчасно вносити корективи в інші складові системи соціального захисту (страхування, допомога, обслуговування) [4, 92].

Разом з тим, рівень самопомоги не повинен вичерпуватися тими напрямками, які охоплюються рамками соціального захисту. Адже рівень самопомоги в кожен конкретний момент самозначається тим, як людина реалізувала гарантований їй мінімум умов для підвищення соціально-економічної активності й використала для своєї реалізації. Самопомога виявляється у безперервній освіті, наявності власності, рівні здоров'я тощо, тобто визначається й іншими складовими соціальної допомоги [3, 125 – 128].

Розглядаючи трансформування системи соціального захисту в Україні, слід виходити не тільки з наявності в даний час комплексу невирішених правових, фінансових, організаційних та інших проблем. Важливо враховувати ті умови, які зумовлюватимуть у перспективі потребу населення в соціальному захисті (тобто по суті попит на цей вид соціального забезпечення), а також фінансово-економічні, матеріально-технічні, інформаційні та кадрові ресурси, які матиме у своєму розпорядженні суспільство і частина яких може бути використана на потреби соціального захисту.

Попит населення на соціальний захист зумовлюється дією, принаймні, трьох груп чинників: соціально-демографічних, що визначають характер відтворення населення (динаміка процесів народжуваності, смертності,

міграції) і обумовлені ними зміни чисельності та статеві-вікової структури населення країни; соціально-медико-психологічних, екологічних та інших, що визначають стан здоров'я населення, рівень і характер захворюваності; виробничо-економічних і соціально-трудова, які визначають характер і рівень зайнятості населення, рівень трудових доходів населення певних демографічних, етнічних, соціальних, професійних та інших груп населення.

З урахуванням вищезазначеного, сучасна система соціального захисту населення має відповідати таким принципам: правової забезпеченості та стабільності, що досягається за рахунок розробки й ухвалення пакета нових законодавчих та інших нормативно-правових актів, а також внесення необхідних змін і доповнень у діючу нормативно-правову базу надання соціальних допомог; фінансової забезпеченості та стійкості для задоволення основних базових потреб населення в соціальному забезпеченні, відшкодування втраченого заробітку (доходу), що досягається за рахунок обов'язкової участі всіх членів суспільства у фінансуванні соціального забезпечення (принцип солідарності), розширення переліку суб'єктів здійснення соціальних допомог, зміни умов, принципів і джерел їх фінансування, забезпечення якнайповнішого, доцільнішого і прозорішого використання бюджетних коштів, коштів позабюджетних соціальних фондів та інших джерел фінансування як для населення, так і в інтересах розвитку економіки держави, надійного і прибуткового інвестування відповідних фінансових ресурсів; керованості, що досягається за рахунок чіткого розмежування функцій, повноважень, відповідальності й ресурсного забезпечення різних суб'єктів, створення відповідної матеріальної, інформаційної та кадрової бази, а також участі всіх соціальних партнерів в управлінні системою соціальних допомог; наукової обґрунтованості, що досягається за рахунок застосування експериментально відпрацьованих нормативів і стандартів, соціальних технологій, вироблених з урахуванням позитивного вітчизняного і міжнародного досвіду [2, 114].

Стратегія розвитку системи соціального захисту населення, розроблена відповідно із вищевказаними цілями і принципами, передбачає поетапно: переведення системи переважно на страхові принципи з урахуванням розміру страхових внесків, трудового стажу застрахованих осіб, що сприятиме досягненню солідарної

соціальної відповідальності держави, громадян, підприємців та інститутів громадянського суспільства за благополуччя і соціальний розвиток суспільства. При доцільними є умови, які стимулюють сторони до мінімізації соціальних ризиків (шляхом їх профілактики, запобігання), підвищення ефективності використання ресурсів, що виділяються в даний час на потреби соціального захисту; перехід до міжнародно визнаної класифікації видів страхових ризиків, видів відповідних допомог, умов і норм надання допомог; підвищення розмірів соціальних допомог з метою їх доведення до рівнів, передбачених міжнародним правом; скорочення обсягів і питомої ваги прямих бюджетних видатків у фінансуванні соціальних допомог при одночасному збільшенні масштабів їх фінансування із позабюджетних джерел, включаючи залучення коштів самих громадян на основі створення механізму фінансової зацікавленості, і бізнесу.

Залучення громадян і неурядових організацій до розвитку і співфінансування системи соціального захисту забезпечить, з одного боку, скорочення бюджетних видатків, що виділяються на дані цілі зараз, з іншого – забезпечить стимулювання попиту в соціальній сфері, а також рівень, якість і доступність соціальних допомог і соціальних послуг. Економія бюджетних коштів, що досягається, може бути спрямована в реальний сектор економіки для стимулювання економічного зростання. Організації та установи соціальної сфери одержать нові (позабюджетні) джерела фінансування і відповідно додаткові можливості розвитку матеріальної бази, поліпшення якості обслуговування населення, що в свою чергу стимулюватиме попит на їх послуги; підвищення якості й ефективності соціальних послуг; упровадження соціальних паспортів сімей та осіб, які звертаються до соціальної служби, розробка для них індивідуальних програм; реформування існуючої системи пільг, зокрема зведення до мінімуму професійних пільг та монетизація соціальних пільг.

Збереження певної частини категоріальних пільг на державному рівні допустиме лише для обмеженої кількості одержувачів, таких як ветерани Великої Вітчизняної війни, інваліди війни, ліквідатори аварії на Чорнобильській АЕС, Герої України. У цьому випадку пільги необхідно перевести у форму грошових виплат і здійснювати з державного бюджету. Пільги, встановлені для різних категорій державних службовців, працівників правоохоронних органів і військовослужбовців, мають бути переведені у форму грошових виплат і включені у їх заробітну

плату; перетворення існуючих допомог нестрахового характеру на допомогу з бідності; розвиток ринку соціальних послуг, що ґрунтується на конкуренції підприємств і організацій-виробників різних форм власності та створення відповідної інфраструктури (фінансової, інформаційної, сервісної тощо); розширення мережі установ з надання соціальних послуг, зокрема надання ключових позицій неурядовим організаціям; упровадження механізму підтримки громадських ініціатив на місцевому рівні; зміна умов і розмірів надання окремих допомог (допомоги по догляду за дитиною на тих же умовах і в тих же розмірах, що і допомога з тимчасової непрацездатності, їх ув'язка з розміром допомоги з безробіття; заміна допомоги з інвалідності третьої групи на допомогу з бідності тощо). Реалізація даної стратегії передбачає необхідність здійснення комплексу організаційно-економічних заходів, які пов'язані з необхідністю подолання можливого неприйняття їх упровадження певною частиною населення, громадськими рухами, політичними партіями (див. рис.2).

Адаптований до реальної ситуації розвиток системи соціального захисту потребує принципово інших концептуальних і методологічних рішень. Подальший розвиток системи соціального страхування як компенсаторного механізму захисту населення від соціальних і економічних ризиків не повинен здійснюватися стихійно. Основу стратегії розвитку системи соціального захисту мають становити принципи співпраці, взаємовигідного соціального партнерства і солідарної відповідальності між органами влади, об'єктами і суб'єктами соціального захисту. Ця співпраця реалізується через обов'язкове державне, додаткове і добровільне на рівні виробництва і окремих громадян страхування з урахуванням видів соціальних ризиків.

З метою забезпечення ефективності системи соціального захисту необхідною умовою є посилення її адресності. Адресна система соціальних виплат має передбачати формування єдиних баз даних про одержувачів соціальних пільг і виплат, а персоналізований облік одержувачів соціальних допомог, пільг і виплат дозволяє уникнути необґрунтованого дублювання допомог і виплат, що надаються к конкретним нужденним домогосподарствам.

Висновки. Сьогодні в Україні не сформувались ефективні механізми, які забезпечують надходження в державний бюджет і позабюджетні фонди обов'язкового страхування, що негативно

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Рис. 2. Стратегічні напрями розвитку системи соціального захисту населення України

відображається на рівні життя населення. Державне централізоване регулювання соціальної підтримки населення до даного часу має фрагментарний, безсистемний характер; фінансові ресурси соціальної сфери, які мають єдину кінцеву мету, не скоординовані: кожен компонент має свій відомчий статус, порядок формування і використання, що негативно позначається на процесах фінансового планування і використання коштів, виключаючи прозорість у проходженні потоків. Такий підхід призвів до надмірного навантаження на бюджет і практичного невиконання державних зобов'язань із соціальної підтримки населення, а також нецільового, неефективного та нерационального використання фінансових ресурсів, підвищення незадоволеності громадян, соціальної напруженості у суспільстві.

Трансформація системи соціального захисту має бути спрямована на реальне досягнення таких основних цілей: забезпечення максимально ефективного захисту соціально вразливих верств населення, оскільки вони не мають можливостей для самостійного вирішення соціальних проблем і об'єктивно потребують державної підтримки; забезпечення загальної доступності й суспільно прийнятної якості базових соціальних благ, у тому числі медичного обслуговування і загальної освіти; створення для працездатного населення економічних умов, що дозволяють громадянам за рахунок власних доходів забезпечувати вищий рівень соціального споживання, включаючи комфортне житло, кращу якість послуг у сфері освіти і охорони здоров'я, гідний рівень життя у похилому віці; формування в соціальній сфері інститутів, що створюють можливість

максимально повної мобілізації коштів населення і підприємств, ефективного використання цих коштів і на цій основі – забезпечення високої якості й можливостей широкого вибору населенням соціальних благ і послуг, що надаються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балтачєєва Н. Теорія та практика формування і реалізації соціальної політики в Україні: моногр. / Н. Балтачєєва. – Донецьк: Дон. НУ, 2010. – 433 с.

2. Доклад VI Социальное обеспечение в целях социальной справедливости и справедливой глобализации. Периодическое обсуждение вопросов социальной защиты (социального обеспечения) в соответствии с Декларацией МОТ о социальной справедливости в целях справедливой глобализации, 2011 г. – Женева: Международное бюро труда, 2011. – 205 с.

3. Корецька С. Соціальна політика України: теорія, методологія, механізми реалізації: моногр. / С. Корецька. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 445 с.

4. Устинов, С. Співвідношення термінів “соціальний захист” та “соціальне забезпечення” в законодавстві України / С. Устинов // Юридична наука і практика. – 2011. – № 2. – С. 90–95 с.

5. Чанишева Г. Декларация МОП про соціальну справедливість у цілях справедливої глобалізації: зміст і значення / Г. Чанишева // Актуальні проблеми держави і права. – 2010. – Вип. 52. – С. 7–11.

REFERENCES

1. Baltacheyeva, N. (2010). *Teoriia ta praktyka*

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

formuvannia i realizatsii sotsialnoi polityky v Ukraini [Theory and practice of formation and implementation of social policy in Ukraine]. Donetsk: Don. NU. 433 p. [in Ukrainian].

2. Doklad VI Sotsialnoe obespechenie v tselyakh sotsialnoy spravedlivosti i spravedlivoy globalizatsii. Periodicheskoe obsuzhdenie voprosov sotsialnoy zashchity (sotsialnogo obespecheniya) v sootvetstvii s Deklaratsiey MOT o sotsialnoy spravedlivosti v tselyakh spravedlivoy globalizatsii (2011). [Report VI. Social security for social justice and fair globalization. Periodic discussion of social protection (social security) issues in accordance with the ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization]. Geneva: International Labor Office, 205 p. [in Russian].

3. Koretska, S. (2010). *Sotsialna polityka*

Ukrainy: teoriia, metodolohiia, mekhanizmy realizatsii [Social Policy of Ukraine: theory, methodology, implementation mechanisms]. Donetsk: South-east, 445 p. [in Ukrainian].

4. Ustinov, C. (2011). *Spivvidnoshennia terminiv "sotsialnyi zakhyst" ta "sotsialne zabezpechennia" v zakonodavstvi Ukrainy* [Value of the terms "social protection" and "not social security" legislation Ukraine]. Legal science and practice, no. 2. pp. 90–95. [in Ukrainian].

5. Chanysheva, H. (2010). *Deklaratsiia MOP pro sotsialnu spravedlyvist u tsiliakh spravedlyvoi hlobalizatsii: zmist i znachennia* [ILO Declaration on Social Justice for Fair Globalization in order, meaning and significance]. Actual problems of law, vol. 52, pp. 7–11. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.05.2017

УДК 378:005.22:37.015.31:111

Володимир Піддячий, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, м. Київ

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

У статті розглянуто проблему сутності і змісту громадянської компетентності майбутнього педагога в умовах підготовки молоді до життя та праці на засадах демократії. На основі аналізу фахової літератури визначено поняття "громадянська компетентність майбутнього педагога". Проаналізовано зміст громадянської освіти, що забезпечує формування громадянської компетентності особистості. Досліджено зміст громадянської компетентності учнів ЗНЗ I – III ступенів. Проведено його порівняльний аналіз за знаннєвим, діяльнєвим та оціночно-поведінковим критеріями. Визначено зміст громадянської компетентності студентів вищого педагогічного навчального закладу.

Ключові слова: громадянська компетентність, демократія, майбутній педагог, підготовка, зміст громадянської компетентності студентів вищого педагогічного навчального закладу.

Лит. 7.

Владимир Поддячий, кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник отдела андрагогики Института педагогического образования и образования взрослых НАПН Украины, г. Киев

СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ ГРАЖДАНСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ

В статье рассмотрена проблема сущности и содержания гражданской компетентности будущего педагога в условиях подготовки молодежи к жизни и труда на принципах демократии. На основе анализа профессиональной литературы определено понятие "гражданская компетентность будущего педагога". Проанализировано содержание гражданского образования, обеспечивающего формирование гражданской компетентности личности. Исследовано содержание гражданской компетентности учащихся ОУЗ I – III степеней. Проведено его сравнительный анализ на основе когнитивного, деятельностного и оценочно-поведенческого критериев. Определено содержание гражданской компетентности студентов высшего педагогического учебного заведения.

Ключевые слова: гражданская компетентность, демократия, будущий педагог, подготовка, содержание гражданской компетентности студентов высшего педагогического учебного заведения.

Volodymyr Piddyachiy, Ph.D. (Pedagogy), Senior Researcher of the Andragogy Department Institute of Pedagogical and Adult Education of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv

THE NATURE AND CONTENT OF THE CIVIC COMPETENCY OF FUTURE PEDAGOGUE

The article deals with the problem of the essence and content of the civil competence of the future